

Rámec zapojenia Slovenskej republiky do obnovy Ukrajiny

**Úrad podpredsedu vlády pre plán obnovy a odolnosti a využívanie eurofondov
Sekcia strategických iniciatív EÚ**

Obsah

1	POTREBA RÁMCA PRE ZAPOJENIE DO OBNOVY UKRAJINY	1
2	EURÓPSKE A REGIONÁLNE STRATEGICKÉ CIELE.....	2
3	PODPORA KONEKTIVITY.....	3
3.1	Cezhraničné strategické projekty medzi Ukrajinou a Slovenskom.....	3
3.2	Financovanie cezhraničných strategických projektov.....	3
3.3	Vlajkové cezhraničné strategické projekty.....	4
3.4	Potenciál ľudského kapitálu a inovácií.....	6
4	ZAPOJENIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO OBNOVY UKRAJINY	9
4.1	Odhadované finančné potreby.....	9
4.2	Politický rozmer globálneho financovania obnovy.....	9
4.3	Nástroj pre Ukrajinu (Ukraine Facility).....	9
4.4	Využitie záruky z Investičného rámca pre Ukrajinu.....	11
4.5	Očakávané výzvy z Nástroja pre Ukrajinu.....	11
4.6	Osobitný finančný nástroj Slovenskej republiky pre Ukrajinu	15
4.7	Slovensko-ukrajinské biznis fórum.....	15
4.8	Využitie potenciálu slovenských organizácií so skúsenosťou na Ukrajine	15
4.9	Navrhovaný Projekt „EU-Gateway“	16
4.10	Európske zoskupenie územnej spolupráce zamerané na spoluprácu s Ukrajinou....	16
4.11	Zvýhodnené vývozné úvery pre ukrajinských verejných odberateľov	17
5	ĎALŠIE KROKY	18
	ZÁVER.....	21

1 POTREBA RÁMCA PRE ZAPOJENIE DO OBNOVY UKRAJINY

V súčasnom prostredí poznačeným vojnou na Ukrajine sa Slovenská republika (ďalej aj ako „SR“) môže stať dôležitým hráčom v procese obnovy Ukrajiny a jej integrácie do Európskej únie (ďalej aj ako „EÚ“). Táto úloha otvára množstvo ekonomických príležitostí, ktoré môžu pozitívne ovplyvniť Slovenskú republiku. Slovensko so svojimi skúsenosťami v transformačných procesoch a integrácií do európskych štruktúr môže efektívne podporiť Ukrajinu v jej európskom smerovaní prostredníctvom strategických investícií najmä do infraštruktúry, energetiky a obchodu, ako aj poskytnutím technickej asistencie pri prijímaní európskych noriem a legislatívy.

V kontexte integrácie Ukrajiny do EÚ predstavuje jej žiadosť o členstvo a následné udelenie statusu kandidátskej krajiny významný krok k začleneniu krajiny do európskych štruktúr. Udelenie kandidátskeho statusu Ukrajine v júni 2022 a rozhodnutie lídrov EÚ v decembri 2023 o začatí prístupových rokovaní signalizujú silný záväzok podporovať Ukrajinu na jej ceste k európskej integrácii. Nová etapa strategickej spolupráce by mala byť zameraná na konkrétne projekty, ktoré by priniesli vzájomné ekonomické benefity, ako je napríklad výstavba cezhraničných infraštruktúrnych spojení, rozvoj obchodných vzťahov, ľudského kapitálu a podpora inovácií. Spoločné iniciatívy by mohli významne prispieť k stabilizácii a rastu ekonomiky, a zároveň posilniť sociálnu stabilitu oboch štátov a regiónov.

Kompetenčný zákon Úradu podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre plán obnovy a odolnosti a využívanie eurofondov, ktorý neriadi ministerstvo (ďalej aj ako „ÚPPVL SR“) udeľuje kompetenciu zapojenia Slovenska do obnovy Ukrajiny. Podpredseda vlády SR „zabezpečuje nadrezortnú spoluprácu k obnove Ukrajiny, zastrešuje možnosti využitia relevantných finančných nástrojov na európskej a národnej úrovni, súvisiacich s obnovou Ukrajiny a so strategickou autonómiou EÚ, riadi aktivity súvisiace so zapojením SR do obnovy Ukrajiny a jej súvisiacej integrácie do Európskej únie, osobitne do jednotného trhu EÚ, ako aj podporu podnikateľských a obchodných vzťahov, posilňovanie cezhraničnej spolupráce, vrátane infraštruktúry a projektov vzájomného záujmu medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou, v záujme dosahovania vyššie uvedených cieľov spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy SR, ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy SR, vrátane zastupiteľských úradov SR v zahraničí, osobitne so Stálym zastúpením SR pri EÚ, s inštitúciami EÚ, ako aj s podnikateľským sektorom a akademickou obcou. Takisto úzko spolupracuje s partnermi na Ukrajine, ako aj s ďalšími zahraničnými partnermi a medzinárodnými finančnými inštitúciami“.

Dňa 11. apríla 2024 sa v Michalovciach konalo spoločné rokovanie medzi vládami Slovenskej republiky a Ukrajiny, na ktorom predsedovia vlád Slovenskej republiky a Ukrajiny podpísali „Cestovnú mapu spoločných aktivít medzi Ukrajinou a Slovenskou republikou“, (ďalej aj ako „**Cestovná mapa**“). Cestovná mapa má za cieľ zintenzívniť vzájomnú spoluprácu v rôznych oblastiach, s dôrazom na cezhraničnú strategickú spoluprácu, energetiku, hospodársky rozvoj, či výskum a vývoj technológií. S odvolaním sa na už prijatú Cestovnú mapu a ňou definované úlohy, bol vypracovaný predkladaný dokument „Rámec pre zapojenie Slovenskej republiky do obnovy Ukrajiny“.

Účelom predkladaného dokumentu je:

- podporovanie synergie a kontinuity pri navrhovaní potrebných krokov transformačného procesu Ukrajiny do začlenenia v rámci európskych štruktúr,
- podpora strategickej spolupráce prostredníctvom národných a medzinárodných projektov,
- identifikácia finančných nástrojov a alternatívnych foriem financovania projektov.

2 EURÓPSKE A REGIONÁLNE STRATEGICKÉ CIELE

Európske ciele

Medzi bezprostredné európske ciele patrí obnova zničenej infraštruktúry a zabezpečenie makrofinančnej stability. Strednodobé ciele zahŕňajú komplexnú obnovu a rekonštrukciu Ukrajiny, ktorá bude prepojená s procesom modernizácie a integrácie Ukrajiny do EÚ. Táto fáza bude založená na implementácii Plánu pre Ukrajinu, ktorý obsahuje súbor reforiem a investícií zameraných na verejnú správu, riadenie verejných financií, súdnictvo, boj proti korupcii, finančné trhy, správu verejného majetku, ľudský kapitál, podnikateľské prostredie, decentralizáciu, energetiku, dopravu, poľnohospodárstvo, digitálnu transformáciu a ekologickú tranzíciu. Úspešná realizácia týchto reforiem a investícií má potenciál výrazne zvýšiť HDP Ukrajiny a podporiť jej cestu k členstvu v EÚ.

Regionálne ciele

V rámci regionálnych cieľov sa Slovensko zameria na rozvoj východného Slovenska a širšieho cezhraničného regiónu, s dôrazom na posilňovanie **konektivity** medzi Ukrajinou a EÚ.

Kľúčovým strednodobým cieľom je zlepšenie konektivity, čo zahŕňa projekty ako modernizácia diaľnic, železničných tratí, modernizácia a obnova vodných ciest a prístavov, zvýšenie kapacít hraničných priechodov, výstavba a modernizácia energetických prepojení, a podpora vzdelávacích a výskumných programov. Tieto iniciatívy budú prispievať k hospodárskemu rozvoju prihraničných regiónov, zlepšeniu obchodných vzťahov a politickej či sociálnej stabilite v stredoeurópskom regióne. Spolupráca s Ukrajinou a investície do kľúčových sektorov posilnia ekonomickú a energetickú bezpečnosť a prispievajú k celkovej prosperite a udržateľnému rozvoju oboch krajín.

Ďalším regionálnym cieľom je aktívne zapojenie slovenských subjektov, najmä firiem, do projektov obnovy Ukrajiny, čo umožní vytvorenie nových obchodných príležitostí a zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských podnikov na medzinárodnej úrovni. Slovenské firmy budú mať možnosť uchádzať sa o medzinárodné finančné zdroje a granty, čo im poskytne potrebnú podporu na expanziu a realizáciu inovatívnych riešení v oblasti obnovy a rekonštrukcie.

3 PODPORA KONEKTIVITY

Podpora konektivity medzi Slovenskom a Ukrajinou je kľúčovým motívom rámca pre zapojenie Slovenskej republiky do obnovy Ukrajiny. Táto kapitola sa zameriava na iniciatívy, ktoré posilnia dopravné, energetické a digitálne prepojenia medzi oboma krajinami, a prispejú k rozvoju ľudského kapitálu a inovácií. Investície, najmä do Zakarpatskej oblasti, a posilňovanie vzájomnej konektivity predstavujú špecifickú príležitosť pre hospodársky rozvoj širšieho regiónu, vrátane východného Slovenska. Zlepšená infraštruktúra a prepojenie podporí tok tovarov a služieb, priláka zahraničné investície a vytvorí nové pracovné miesta, čím sa zvýši konkurencieschopnosť a ekonomická stabilita celého regiónu. Zároveň podpora konektivity bude mať pozitívny vplyv na integráciu Ukrajiny do EÚ, čím sa posilní stabilita a prosperita v celom regióne. Prílohou k vlastnému materiálu je aj analytické zhodnotenie – „*Hospodársky potenciál Zakarpatskej oblasti a potenciál liberalizácie pohraničného styku pre (východné) Slovensko*“.

3.1 Cezhraničné strategické projekty medzi Ukrajinou a Slovenskom

Cezhraničné strategické projekty medzi Ukrajinou a Slovenskom sú iniciatívy alebo programy, ktoré sú navrhnuté tak, aby boli vzájomne prospešné pre obe krajiny, s osobitným dôrazom na posilnenie hospodárskeho rastu a bezpečnosti. Tieto projekty sú zamerané na podporu prepojenia medzi Ukrajinou a Slovenskom, a tým pádom aj s EÚ ako celkom, čím sa podporuje systematická integrácia Ukrajiny do európskych štruktúr. Okrem toho sa strategické projekty zameriavajú na zlepšenie tranzitu komodít, čo zahŕňa všetko od surovín po hotové výrobky, s cieľom zefektívniť obchod a logistiku medzi krajinami. Cezhraničné strategické projekty tiež podporujú rozvoj východného Slovenska a prispievajú k jeho ekonomickému a sociálnemu rozvoju prostredníctvom investícií do infraštruktúry, zvyšovaním zamestnanosti a stimuláciou miestnej ekonomiky.

Strategické priority, na ktoré by sa Slovenská republika mala zameriavať, sú sektorálneho a geografického charakteru:

Sektorálne priority by mali vychádzať z tzv. Plánu pre Ukrajinu, najmä z konkrétnych sektorálnych oblastí a prislúchajúcich investícií. Absolútnou prioritou je posilňovanie konektivity, najmä prostredníctvom:

- dopravnej infraštruktúry;
- energetickej spolupráce a bezpečnosti;
- ľudského kapitálu a inovácií.

Geograficky by sa Slovenská republika mala zamerať na výnimočné postavenie Slovenska voči Zakarpatsku, ktoré je definované kultúrnou a historickou blízkosťou, potenciálom rozvoja vzájomných prepojení, a potenciálom samotného Zakarpatska, do ktorého prúdi finančný a ľudský kapitál z celej Ukrajiny.

3.2 Financovanie cezhraničných strategických projektov

Primárnym zdrojom na financovanie tohto typu projektov je štátny rozpočet, avšak v čase konsolidácie verejných financií je nutné hľadať alternatívne spôsoby financovania alebo spolufinancovania projektov. Dôležitým elementom je aj nutnosť zabezpečiť nadväznosť realizácie na oboch stranách hranice, s jasne definovaným časovým harmonogramom a cestovnou mapou všetkých dôležitých krokov, aby nedochádzalo k neefektívnemu prerušeniu existujúcej infraštruktúry. Zhodnocovanie nákladovej efektívnosti by malo byť vykonávané aj s ohľadom na budúci potenciál hospodárskeho rastu, ktorý sa pri aktuálnej vyťaženiosti nemusí javiť. Faktory vstupujúce do zhodnocovania by mali hľadiť aj na zvyšovanie tranzitu cez

spoločnú hranicu a príchod nových priamych zahraničných investícií na východné Slovensko v dôsledku záujmu o export na Ukrajinu.

Na úrovni EÚ je absolútne kľúčové, najmä v oblasti infraštruktúry (dopravnej, energetickej a pod.), využiť grantové nástroje, ako je napríklad Nástroj na prepájanie Európy (*Connecting Europe Facility*) a **aktívne sa zapájať do jednotlivých výziev vypísaných Európskou komisiou** (ďalej aj ako „EK“). Tieto projekty je vhodné doplniť práve cezhraničným elementom a strategickým partnerstvom s Ukrajinou, a spoločne žiadať o financovanie EK. V tomto kontexte je potrebné podotknúť, že Nástroj na prepájanie Európy má svoje legislatívne obmedzenia (napr. podpora je primárne orientovaná na transeurópsku dopravnú sieť (**TEN-T**) a silnú preferenciu pre projekty železničnej infraštruktúry).

Taktiež je potrebné zhodnotiť výhodnosť tzv. zvýhodnených úverov poskytovaných medzinárodnými finančnými inštitúciami, najmä z medzinárodných bankových inštitúcií, s cieľom pokrytia nákladov na realizáciu cezhraničných projektov na slovenskej strane v prípade nedostatku financií zo štátneho rozpočtu.

3.3 Vlajkové cezhraničné strategické projekty

Dňa 21. januára 2024 podpísali predsedovia vlád SR a Ukrajiny spoločné vyhlásenie, v ktorom sa dohodli na realizácii troch kľúčových projektov:

- i. Posilnenie železničnej osobnej dopravy medzi Slovenskom a Ukrajinou;*
- ii. Výstavba nového interkonektora elektrickej transmisnej siete medzi Mukačevom a Veľkými Kapušanmi;*
- iii. Posilnenie kapacity hraničného priechodu Vyšné Nemecké – Užhorod.*

i. Posilnenie železničnej osobnej dopravy medzi Slovenskom a Ukrajinou

Cieľom projektu je podľa aktuálneho uznesenia vlády vytvorenie nového priameho železničného spojenia pre osobnú dopravu využitím existujúcej širokorozchodnej trate z Kyjeva cez železničný pohraničný priechod Pavlovo-Maťovské Vojkovce do Košíc s prepojením na Medzinárodné letisko Košice, ktoré by bolo jediným medzinárodným letiskom s priamym spojením do Kyjeva v čase platnosti bezletovej zóny nad Ukrajinou. V budúcnosti by išlo o strategické letisko pre širší región východného Slovenska a Zakarpatska. Aktuálne existujú viaceré realizovateľné varianty, vrátane prestupu pasažierov v stanici Maťovce alebo v Čiernej nad Tisou, ktoré sú predmetom prebiehajúcich negociácií s ukrajinskou stranou.

Projekt je dôležitý z hľadiska potenciálu rozvoja cezhraničnej spolupráce medzi Zakarpatskom a jeho regionálnym centrom, mestom Užhorod, a východným Slovenskom. Rovnako ide o príležitosť pre rozvoj Medzinárodného letiska Košice, ktoré by sa stalo kľúčovým bodom pre prílety a odlety delegácií iných štátov, medzinárodných organizácií, rozvojových organizácií a súkromného sektora, ktoré by následne smerovali novým vlakovým spojením na Ukrajinu. Hraničné kontroly by sa vykonávali na existujúcom železničnom hraničnom priechode Pavlovo - Maťovské Vojkovce, ktorý aktuálne slúži výlučne pre nákladnú dopravu. Zmenou medzivládnej zmluvy č. 54/1998 medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ukrajiny o hraničných priechodoch na spoločných štátnych hraniciach, by sa hraničný priechod Pavlovo - Maťovské Vojkovce zadefinoval aj ako prestupný bod pre osobnú železničnú dopravu.

Vláda Slovenskej republiky na svojom výjazdovom rokovaní v Galante 27. marca 2024, schválila¹ „*Návrh projektu zabezpečenia verejnej železničnej osobnej dopravy s Ukrajinou využitím širokorozchodnej trate na trase Kyjev – Košice cez pohraničný priechod Pavlovo –*

¹ UV-14325/2024 z 27. marca 2024

Maťovské Vojkovce“, ktorým určila konkrétne úlohy podpredsedovi vlády SR pre plán obnovy a odolnosti a využívanie eurofondov, ministrom financií, dopravy a vnútra, s cieľom realizovať projekt do 14. decembra 2024.

Podmienkou realizácie tohto projektu je poskytnutie širokorozchodných železničných vozidiel zo strany Ukrajinských železníc, ktoré budú spĺňať technické a bezpečnostné normy definované európskou legislatívou a ktoré budú na prevádzku v rámci EÚ. Odhadovaná výška nákladov na realizáciu tohto variantu projektu je po analýze dopadov jednotlivých relevantných ústredných orgánov štátnej správy vyše 80 mil. EUR. Je nutné poznamenať, že po diskusií s inštitúciami EK bol ÚPPVL SR oboznámený s faktom, že na toto železničné spojenie nie je možné využiť čerpanie európskych financií.

Po viacerých rokovaníach s ukrajinskou stranou a výzvach smerom k Ukrajinským železniciam existuje oprávnené riziko, že takéto vozne nebudú pre tento projekt k dispozícii a priame spojenie Kyjeva a Hanisky pri Košiciach nebude môcť byť realizované. V takomto prípade by sa všetky investičné aktivity a stavby súvisiace s týmto projektom stali nadbytočnými a použité prostriedky by mali nulovú návratnosť.

Hodnotnou alternatívou je pri naplnení tohto scenára ukončenie širokorozchodného vlaku z Kyjeva v stanici Čop, kde by bol realizovaný prestup na vlak normálneho rozchodu a odtiaľ by bol vlak smerovaný na železničnú stanicu Košice. Zo stanice by bol umožnený identický režim kyvadlovej dopravy na Medzinárodné letisko Košice, čím by sa zachoval pôvodný zámer prepojenia Kyjeva a Medzinárodného letiska Košice, zároveň by ale vzniklo nové prepojenie na medzištátne vlaky z Košíc do Prahy, Bratislavy, Viedne alebo Budapešti. Toto náhradné riešenie je nielen ekonomicky výhodnejšie, ale umožňuje aj kvalitnejšie plnenie úloh vyplývajúcich z ochrany schengenskej hranice. Tento režim dopravy súčasne nadväzuje na už začatú výstavbu trate normálneho rozchodu na Ukrajine medzi Užhorodom a Čopom a možnou budúcou priamou linkou Užhorod – Čop – Košice – Bratislava – (Viedeň).

V prípade budúceho využitia stanice Maťovce sa vhodnou investíciou z dlhodobého hľadiska javí aj rekonštrukcia dvoch zanedbaných budov, v ktorých sídli ŽSR Cargo, ako aj Colný úrad Michalovce - pobočka colného úradu Maťovce, a to s cieľom poskytnutia adekvátnych priestorov pre výkon služby príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície a príslušníkov finančnej správy. Aktuálne sa však pri realizácii projektu s využitím hraničného priechodu Pavlovo-Maťovské Vojkovce počíta s kontajnerovým riešením.

ii. Výstavba nového interkonektora elektrickej transmisnej siete medzi Mukačevom a Veľkými Kapušanmi

Cieľom projektu je modernizácia prenosovej sústavy, konkrétne modernizačný projekt Interkonektora Mukačevo – Veľké Kapušany – Lemešany. Realizáciou projektu by došlo nielen k ďalšiemu posilneniu prenosovej sústavy Slovenska („*Repower-East*“) a jej modernizácie (v danej oblasti ide o dve najstaršie vetvy v rámci Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy, ďalej aj ako „**SEPS**“), ale aj k zvýšeniu kapacity cezhraničného prepojenia prenosových sústav Slovenskej republiky a Ukrajiny, ale aj s EÚ ako celkom. V neposlednom rade projekt reflektuje aj predpokladanú vyššiu energetickú intenzitu na východnom Slovensku, vrátane pripájania nových energetických zdrojov, či rozvoj regiónov východného Slovenska a Zakarpatska. Podľa predbežného odhadu SEPS si investície na východe Slovenska budú vyžadovať finančné prostriedky v odhadovanej výške celkovo 200 mil. EUR.

Predmetný projekt tiež reflektuje začatie prístupových rokovaní o členstve Ukrajiny v EÚ z decembra 2023, rekonštrukciu a modernizáciu Ukrajiny, a taktiež spoločné vyhlásenie predsedov vlád Slovenskej republiky a Ukrajiny z 24. januára 2024, najmä pokiaľ ide o

strategické projekty spoločného záujmu. V predmetnom spoločnom stanovisku sa okrem iného uvádza, že obe krajiny majú záujem osobitne na budovaní prepojenia energetických systémov Ukrajiny a Slovenska, s odvolaním sa práve na potenciál prepojenia Mukačevo – Veľké Kapušany, a to aj v kontexte úspešnej synchronizácie ukrajinskej prenosovej sústavy s prenosovými sústavami EÚ v rámci ENTSO-E.

Prioritou by mala byť realizácia prvej fázy projektu od Veľkých Kapušian po štátnu hranicu s následným napojením modernizovaného vedenia na ukrajinskej strane až po Mukačevo do konca roku 2028. Pre účely financovania prichádza do úvahy čiastočné krytie grantom z Plánu obnovy a odolnosti v rámci jeho revízie², zvýhodnený úver medzinárodných finančných inštitúcií Európska banka pre obnovu a rozvoj (ďalej aj ako „EBOR“), vlastné zdroje SEPS, resp. iné zdroje z EÚ (napr. Modernizačný fond). Je nutné konzultovať projekt priamo aj s predstaviteľmi EK, keďže projekt je cezhraničného strategického charakteru a podporuje energetickú bezpečnosť, obnovu Ukrajiny, ako aj vzájomnú prepojenosť Ukrajiny s EÚ.

iii. Posilnenie kapacity hraničného priechodu

Hraničný priechod Vyšné Nemecké – Užhorod je určený pre cestnú osobnú, nákladnú a autobusovú dopravu, s nepretržitou prevádzkou pre občanov všetkých štátov bez obmedzenia. Je jediným cestným hraničným priechodom SR s Ukrajinou pre cestnú nákladnú dopravu motorovými vozidlami s hmotnosťou nad 3,5 t. Na hraničnom priechode priamo vykonávajú službu orgány veterinárnej kontroly a orgány rastlinno – lekárskej kontroly.

Lokalizácia cestného hraničného priechodu Vyšné Nemecké však už neposkytuje žiadne priestorové kapacity na jeho ďalšie rozširovanie. Z rovnakého dôvodu sú obmedzené aj možnosti zvyšovania počtu vstupujúcich a vystupujúcich osobných, ale aj nákladných dopravných prostriedkov a tovaru na tomto hraničnom priechode.

Vzhľadom na skutočnosť, že aktuálna kapacita exteriéru hraničného priechodu vo Vyšnom Nemeckom je naplnená, javí sa ako jediná možnosť rozšírenia pracoviska určeného pre nákladnú dopravu na hraničnom priechode Vyšné Nemecké odkúpením susediacej parcely, s následným vybudovaním nového pracoviska na terminálový systém colného prerokovania tovaru pri vstupe nákladnej dopravy. Existujúce pracovisko pre nákladnú dopravu by slúžilo výlučne na prerokovanie tovaru pri výstupe z územia SR. Rozšírením pracoviska pre nákladnú dopravu takýmto spôsobom by sa výraznou mierou zvýšila priepustnosť hraničného priechodu. Modernizácia a rozšírenie kapacity pre nákladnú dopravu podporí narastajúci objem tranzitu tovaru, ktorý bude mať iba stúpajúcu tendenciu vzhľadom na postupnú integráciu do európskych štruktúr, narastajúci vzájomný obchod, ako aj významné investície do produkčných kapacít súkromných spoločností a rozvoj priemyselných parkov v Zakarpatsku. Je dôležité uviesť, že aktuálne už prebieha modernizácia hraničného prechodu s ohľadom na osobnú cestnú dopravu a prechod pre peších a cyklistov s plánovaným ukončením do konca roku 2025. Táto modernizácia zároveň zohľadňuje aj realizáciu projektu súvisiaceho so zavedením systému ENTRY/EXIT (ESS), a teda k skráteniu čakacích dôb cestujúcich a nákladnej dopravy na tomto hraničnom priechode.

3.4 Potenciál ľudského kapitálu a inovácií

² [Scale-up] opatrenia C19. Investícia 1: Modernizácia a digitalizácia prenosovej sústavy a regionálnych distribučných sústav (tematická časť - Obnoviteľné zdroje energie a povoloňacie procesy) - komponentu 19 Plánu obnovy (REPowerEU) alebo nové opatrenie v rámci toho istého komponentu Plánu obnovy ("Modernizácia prenosovej sústavy II").

Nevyhnutnosťou pre úspešný proces obnovy povojnovej obnovy Ukrajiny bude plné využitie potenciálu ľudského kapitálu. SR môže v tomto smere zohrať významnú úlohu, keďže ku koncu roka 2023 bola SR domovom pre 176 522 ukrajinských občanov. Podľa prieskumu Úradu vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov (ďalej aj ako „UNHCR“), viac ako 75% ukrajinských utečencov a vnútorne vysídlených osôb dúfa, že sa v budúcnosti vrátia do svojej vlasti. Investícia do ukrajinského ľudského kapitálu je pre SR výhodnou z krátkodobého, ale aj dlhodobého hľadiska. Aj za predpokladu, že značná časť tejto populácie re-emigruje naspäť, Ukrajinci v súčasnosti pomáhajú zaplniť vysokokvalifikované, ale aj nižšie kvalifikované miesta na pracovnom trhu, ktoré nie je možné obsadiť domácou populáciou. Z dlhodobého hľadiska môžu návratilci na Ukrajinu vďaka jazykovej vybavenosti, kontaktom na slovenskom pracovnom trhu a know-how o jeho špecifikách, predstavovať príležitosť pri budovaní obchodných vzťahov, prípadne partnerstiev vo vývoji a výskume.

Predpokladom pre tento vývoj je maximalizácia potenciálu ukrajinskej populácie na území SR. Od marca 2022 vstúpilo na pracovný trh v súvislosti s vojnou na Ukrajine 18 921 osôb ukrajinského pôvodu. Špecifikom tejto skupiny cudzincov je najmä vysoká úroveň vzdelania, ktorá podľa prieskumov Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej aj ako „OECD“) presahuje úroveň vzdelania domácej populácie.³ Hoci je relatívne veľká časť odídencov z Ukrajiny na Slovensku zamestnaná, nenachádza uplatnenie pre svoju vysokú kvalifikáciu. Prvé zistenia v tejto oblasti naznačujú, že Ukrajinci na Slovensku namiesto špecializovaných pozícií pôsobia na pozíciách s nízkou kvalifikáciou alebo na nekvalifikovaných pozíciách. Dôvody prečo dochádza k tzv. *brain waste* možno prisúdiť viacerým faktorom. Primárnou bariérou pre výkon práce v zodpovedajúcej kvalifikácii, ale aj pre samotný vstup na trh práce, je ovládanie slovenského jazyka. Ďalšími významnými faktormi ovplyvňujúcimi vstup na trh práce sú aj prístup k informáciám o možnostiach zamestnania, diskriminácia, či dostupnosť a kvalita bývania.

Špecifickou skupinou sú aj študenti na slovenských vysokých školách a univerzitách, kde v školskom roku 2022/23 študovalo 10 198 ukrajinských študentov, čo predstavuje takmer polovicu (48%) z celkového počtu zahraničných študentov a 78% nárast oproti predchádzajúcemu školskému roku. Predpokladá sa, že títo študenti študujú takmer výlučne v slovenskom jazyku v bežných študijných programoch. Vo všeobecnosti je pozornosť venovaná zahraničným študentom triedená medzi rôznymi aktérmi, čo ovplyvňuje aj ich schopnosť uplatniť sa po konci štúdia na slovenskom pracovnom trhu. To môže byť problémom aj v prípade študentov z Ukrajiny.

Berúc do úvahy vyššie uvedené, je v záujme SR pokračovať v poskytovaní asistenčných a integračných služieb pre túto skupinu. Vláda Slovenskej republiky dňa 21. augusta 2024 v rámci „balíka školských zákonov“ (89 opatrení školskej reformy), predložených zo strany ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky sa v rámci opatrenia č. 55 zavádza povinné vzdelávanie a povinnú školskú dochádzku pre ukrajinské deti (cudzincov) študujúcich v Slovenskej republike. Takisto je potrebné finančne podporovať jazykové vzdelávanie, prijímať legislatívne opatrenia a sledovať aplikačnú prax už prijatých opatrení (napr. v súvislosti s uznávaním kvalifikácií a dokladov o vzdelaní) tak, aby sa odstraňovali bariéry vstupu Ukrajincov na pracovný trh. Dôležité v tomto smere je tiež systematicky upraviť pobyt štátnych príslušníkov Ukrajiny v SR so statusom dočasného útočiska, ktorý má časovo obmedzený charakter. Vzhľadom na vysoký počet ľudí v produktívnom veku starajúcich sa o

³ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. (2023). Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky za rok 2023. [https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie\[1\]cudzincov-statistiky/zamestnavanie-cudzincov-na\[1\]luzemi-slovenskej-republiky-za\[1\]rok-2023.html?page_id=1247176](https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie[1]cudzincov-statistiky/zamestnavanie-cudzincov-na[1]luzemi-slovenskej-republiky-za[1]rok-2023.html?page_id=1247176). Údaj platný k 7. augustu 2023 na základe informačných kariet zasielaných Ústrediu práce.

maloleté deti, je potrebné zabezpečiť zapojenie detí do formálneho vzdelávania na úrovni predprimárneho, základného a stredoškolského vzdelávania, a to zavedením povinnej školskej dochádzky. V tomto duchu je tiež potrebné aktualizovať strategické dokumenty v oblasti integrácie a zabezpečiť ich presadzovanie.

V záujme Slovenskej republiky v oblasti inovácií je prepojenie regiónu východného Slovenska so Zakarpatskou oblasťou na Ukrajine. V tomto ohľade sa odporúča vytvorenie špeciálnych podporných schém pre talenty z Ukrajiny po skončení vojny, ktoré sa zamerajú na študentov, absolventov, profesionálov, výskumníkov a startupistov. Tiež sa odporúča zaviesť štipendiá a granty priamo na Ukrajine v spolupráci so slovenskými firmami a vedcami. Ďalšou z možností je potenciál pre zjednodušenie príchodu na územie Slovenskej republiky po skončení vojny. Zo strednodobého hľadiska je potrebné rátať s výrazným posilnením konzulárnej služby v rámci slovenského konzulátu v Užhorode. Taktiež sa odporúča podpora pre slovenské samosprávy pri integrácii cudzincov z tretích krajín, napr. podľa počtu cudzincov (najmä z Ukrajiny).

Inovácie sú zároveň dôležité pre riešenie problémov spojených s hybridnými hrozbami, ako sú kybernetické útoky alebo šírenie dezinformácií. Nové technológie a procesy môžu zvýšiť odolnosť organizácií a spoločností voči hybridným hrozbám. Ľudský kapitál, najmä v oblasti kybernetickej bezpečnosti je kľúčový pre ochranu pred hybridnými hrozbami. Výmena skúsenosti a vzdelávanie v oblasti kybernetickej bezpečnosti sú kľúčom k zvýšeniu odolnosti verejného a súkromného sektora. Je preto v záujme Slovenskej republiky podporovať spoluprácu s Ukrajinou v oblasti kybernetickej bezpečnosti s cieľom zvýšiť odolnosť v rámci nášho regiónu. Obe krajiny čelia podobným výzvam a hrozbám, preto je dôležité zdieľať informácie, skúsenosti a najlepšie postupy.

4 ZAPOJENIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO OBNOVY UKRAJINY

4.1 Odhadované finančné potreby

Ostatný renomovaný odhad potrebnej finančnej a materiálnej pomoci pre obnovu a rekonštrukciu Ukrajiny⁴ je **486 mld. USD** počas **10 rokov**.

Najvyššie odhadované potreby sú: oblasť **bývania** (viac ako 80 mld. USD, čo je 17 % z celkovej sumy), **doprava** (takmer 74 mld. USD, čo je 15 %), **obchod a priemysel** (67,5 mld. USD, čo je 14 %), **poľnohospodárstvo** (56 mld. USD, čo je 12 %), **energetika** (47 mld. USD, čo je 10 %), **sociálna ochrana a živobytie** (44,3 mld. USD, čo je 9 %) a **odmínovanie** (takmer 35 mld. USD, čo je 7 %).

Priority v oblasti obnovy a rekonštrukcie v roku **2024**, ktoré určili jednotlivé ukrajinské ministerstvá, predstavujú celkovú sumu **15,3 mld. USD** z verejných zdrojov, zatiaľ čo súkromný sektor (vrátane firiem a domácností) by mohol prispieť na uspokojenie najnaliehavejších potrieb sumou až **11 mld. USD**.

4.2 Politický rozmer globálneho financovania obnovy

Financovanie obnovy sa koordinuje najmä na úrovni štátov skupiny G7 s nezastupiteľnou úlohou EÚ a jej členských štátov. **Koordinačná platforma viacerých agentúr pre koordináciu** darcov pre Ukrajinu bola založená 12. decembra 2022 po rozhodnutí lídrov skupiny G7 s cieľom koordinovať podporu pre okamžité finančné potreby Ukrajiny, a budúce ekonomické oživenie a obnovu. Zahŕňa rôzne zdroje a nástroje financovania a dopĺňa existujúce koordinačné skupiny. Platforma zdôrazňuje koherentné, transparentné a inkluzívne rozdeľovanie zdrojov, a úzko spolupracuje s ukrajinskými orgánmi na zosúladení podpory s cieľmi reforiem Ukrajiny, podmienkami darcov a európskou integračnou cestou Ukrajiny.

Pri spustení zahŕňal riadiaci výbor vysokých predstaviteľov z Ukrajiny, EÚ, krajín G7 a medzinárodných finančných inštitúcií, pričom výbor sa vo februári 2024 rozšíril o štyroch nových členov (Kórejská republika, Holandsko, Nórsko, Švédsko) a šiestich pozorovateľov (Dánsko, Estónsko Litva, Lotyšsko, Poľsko, Španielsko). USA, EK a Ukrajina spolu predsedajú výboru zabezpečujúc úzku koordináciu najmä s predsedníctvom G7. Platformu podporuje sekretariát, ktorý sídli v kancelárii EK v Bruseli a v kancelárii ukrajinskej vlády v Kyjeve.

Na zasadnutí štátov skupiny G7, ktoré sa konalo 13. - 15. júna 2024 v Apúlii, bol lídrami prijatý plán so zámerom poskytnúť Ukrajine ďalšiu potrebnú **finančnú pomoc vo výške 50 miliárd USD do konca kalendárneho roka**. Aktuálne prebiehajú rokovania o finálnej podobe mechanizmu, ktorý by umožnil využitie mimoriadnych výnosov zo zmrazených aktív na splácanie úverového dlhu a o forme pôžičky, ktorú sprostredkuje EÚ Ukrajine.

Primárnym nástrojom EÚ na obnovu Ukrajiny je tzv. Nástroj pre Ukrajinu, ktorý vznikol v marci 2024 revíziou viacročného finančného rámca EÚ 2021-2027.

4.3 Nástroj pre Ukrajinu (Ukraine Facility)

EK navrhla 20. júna 2023 program *Nástroj pre Ukrajinu (Ukraine Facility)*, ktorý má za cieľ **podporiť obnovu, rekonštrukciu a modernizáciu Ukrajiny** prostredníctvom predvídateľnej

⁴ Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) February 2022 – December 2023, 15. február 2024, dostupné na <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2024-02/UA%20RDNA3%20report%20EN.pdf>

a flexibilnej podpory. Táto iniciatíva je zároveň prepojená s procesom pristúpenia Ukrajiny do EÚ. Mechanizmus v hodnote **50 mld. EUR** je rozdelený do troch pilierov:

- a) podpora rozpočtu na zabezpečenie makrofinančnej stability a podnietenie reforiem,
- b) investičný rámec na prilákanie verejných a súkromných investícií (tzv. Investičný rámec pre Ukrajinu),
- c) technická pomoc.

Európska rada potvrdila finančnú podporu pre Ukrajinu na roky **2024 – 2027**, a následne Európsky parlament a Rada dosiahli politickú dohodu o tomto mechanizme, ktorý **nadobudol účinnosť začiatkom marca 2024.**

Plán pre Ukrajinu

Plán pre Ukrajinu, bol formálne predložený EK 20. marca 2024. Predstavuje komplexnú stratégiu obsahujúcu 151 kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov rozdelených do 15 sektorálnych a 3 horizontálnych kapitol. Plán zahŕňa 69 reforiem a 10 investícií zameraných na kľúčové oblasti, ako sú verejná správa, riadenie verejných financií, súdnictvo, boj proti korupcii, finančné trhy, správa verejného majetku, ľudský kapitál, podnikateľské prostredie, decentralizácia, energetika, doprava, poľnohospodárstvo, digitálna transformácia a ekologický prechod.

Investície sú primárne zamerané na rozvoj ľudského kapitálu, podnikateľské prostredie, energetiku, dopravu a logistiku, poľnohospodárstvo a decentralizáciu. Cieľom je posilniť ukrajinské úsilie o európsku integráciu a ekonomický rast, s potenciálom navýšenia HDP o 62 % do roku 2027 a 142 % do roku 2040. Súčasťou Plánu pre Ukrajinu je aj zámer Ukrajiny vypracovať jednotný zásobník investičných projektov (*single project pipeline*).

Investičný rámec pre Ukrajinu (Ukraine Investment Framework)

Súčasťou Nástroja pre Ukrajinu je aj druhý pilier tzv. **Investičný rámec pre Ukrajinu (Ukraine Investment Framework – ďalej aj ako „UIF“)**, ktorý si kladie za cieľ mobilizovať investície pre rekonštrukciu a modernizáciu krajiny. Tento rámec využíva skúsenosti z Európskeho fondu udržateľného rozvoja plus, a je zameraný na podporu súkromných investičných projektov, malých a stredných podnikov, obcí a štátnych podnikov. Rámec kombinuje granty a záruky s celkovou garantovanou kapacitou **7,8 mld. EUR** a ďalšími prostriedkami určenými na granty. Európska investičná banka (ďalej aj ako „EIB“) hrá kľúčovú úlohu s vyhradeným „oknom“ pre operácie súvisiace so štátnymi a nekomerčnými subjektmi.

Implementácia **Nástroja pre Ukrajinu a Investičného rámca pre Ukrajinu** je založená na **Pláne pre Ukrajinu**, ktorý je platný na základe nadobudnutí účinnosti regulácie. Tento prístup podporuje makrofinančnú stabilitu, reformy, investície a modernizáciu v súlade s cieľmi Ukrajiny a jej budúcej integrácie do EÚ. Navyše EK vyplatila preklenovacie financovanie („bridge financing“), aby pokryla okamžité potreby Ukrajiny po prijatí tohto mechanizmu, kým nebudú schválené plány a dohody s EÚ.

Kľúčovými subjektami pre samotnú implementáciu finančných nástrojov sú medzinárodné finančné inštitúcie, v prostredí EÚ sú to najmä Európska investičná banka a Európska banka pre obnovu a rozvoj, rozvojové banky, ako aj exportno-úverové agentúry (na Slovensku je to EXIMBANKA SR).

4.4 Využitie záruky z Investičného rámca pre Ukrajinu

Vhodným nástrojom pre finančnú podporu projektov realizovaných na území Ukrajiny, kde slovenské podnikateľské subjekty pôsobia ako dodávatelia tovarov a služieb, môže byť predovšetkým EXIMBANKA SR. Táto inštitúcia disponuje autorizáciou EK pre tzv. delegované riadenie prostriedkov EÚ (Pillar Assessment), čo jej o. i. umožňuje využiť záruky z Nástroja pre Ukrajinu, konkrétne jeho druhého piliera – Investičného rámca pre Ukrajinu, pre zabezpečenie portfólia projektov realizovaných na území Ukrajiny, ako aj cez nástroj Európskeho investičného fondu (ďalej aj ako „EIF“) Export Credit Pilot. Vzhľadom na zaradenie Ukrajiny do najvyššieho, t. j. 7. stupňa rizika podľa metodiky OECD, je podpora zo strany EXIMBANKY SR možná len pod podmienkou 100 % krytia portfólia projektov zárukou tretej strany. Túto záruku môže poskytnúť štát, medzinárodné finančné inštitúcie, ale najmä tzv. Nástroj pre Ukrajinu (Ukraine Facility), prípadne ich kombinácia.

Na základe predbežných konzultácií s EK, EXIMBANKOU SR a ministerstvom financií SR sa naznačuje, že **záruka by mohla byť poskytnutá** predovšetkým z prostriedkov Nástroja pre Ukrajinu (najviac však do výšky 70% v prípade UIF, resp. 80% v prípade EIF). Pokrytie zvyšného rizika až do výšky 100 % krytia predpokladáme z medzinárodných zdrojov bez dopadu na štátny rozpočet.

Je však zároveň dôležité poznamenať, že výzvy na zapojenie sa do podporných nástrojov EÚ podliehajú kompetitívnemu schvaľovaciemu procesu. S využitím záručných prostriedkov EÚ preto nie je možné počítať automaticky vopred. **V súvislosti so zapojením do podporných nástrojov EÚ tiež EXIMBANKA SR vznikajú kapitálové a personálne náklady**, ktoré je potrebné adekvátnym spôsobom zohľadniť, resp. kompenzovať.

EXIMBANKA SR sa oficiálne stala jednou zo signatárskych strán Memoranda o porozumení (MoU) k podpore obnovy Ukrajiny. Z hľadiska podpory exportu je EXIMBANKA SR medzi najväčšími, najvýznamnejšími exportno-úverovými agentúrami z 15-tich členských krajín OECD⁵. Ide o MoU, ktorého cieľom je vytvorenie rámca pre prehĺbenú spoluprácu signatárskych agentúr, výmenu konkrétnych obchodných informácií o projektoch a predovšetkým potenciálne spoločné zapojenie do podpory projektov na Ukrajine (napr. klubové financovanie, zdieľanie rizika a pod).

4.5 Očakávané výzvy z Nástroja pre Ukrajinu

Slovenská republika môže využiť všetky disponibilné a vznikajúce finančné schémy, resp. garancie bankových inštitúcií a osobitný finančný nástroj pre Ukrajinu. Kľúčovým cieľom je zabezpečiť, aby sa slovenské subjekty mohli zapojiť do týchto projektov a využiť príležitosti, ktoré obnova Ukrajiny prináša v rámci medzinárodných a národných schém.

Finančné schémy EÚ

1. Pilotný nástroj cez EIF Export Credit Pilot

Výzvu tzv. EIF Export Credit Pilot pripravuje Generálne riaditeľstvo pre vnútorný trh, priemysel, podnikanie a MSP Európskej komisie v úzkej konzultácii s exportno-úverovými agentúrami (ďalej aj ako „ECA“), vrátane slovenskej EXIMBANKY SR. Z nástroja bude realizovaná neobmedzená záruka za portfólio exportných transakcií slovenských malých a stredných podnikov (MSP) a mid-caps s ukrajinskými odberateľmi realizovaných s podporou ECA až do výšky 80 % hodnoty exportného kontraktu prostredníctvom EIB (a EIF), ktorá zastreší implementáciu. Krytie s tým súvisiaceho rizika bude prebiehať v súlade s kapitolou 4.4

⁵ NL, FR, CA, CZ, DK, SE, NO, DE, US, SK, FI, PL, JP, IT, UK

tohto dokumentu. Predpokladaná celková alokácia je 300 mil. EUR, s cieľom podporiť vývozy európskych MSP poskytnutím záruky za poistenie vývozu, vývozné úvery, vývozné záruky a akreditívy. Minimálna dĺžka operácie by mala byť jeden mesiac, pričom maximálna výška nie je stanovená. Výzva by mala trvať od júna 2024 nadchádzajúce tri mesiace. EXIMBANKA SR v tejto súvislosti realizuje prieskum predbežného záujmu slovenských firiem a spoločností o túto formu podpory, s cieľom pripraviť sa na potenciálne zapojenie do výzvy.

2. Výzva na predkladanie projektov z Investičného rámca pre Ukrajinu

Generálne riaditeľstvo pre susedstvo a rokovania o rozšírení EK plánuje spustiť výzvu na predkladanie projektov z druhého piliera Nástroja pre Ukrajinu – Investičného rámca pre Ukrajinu. Krytie rizika bude prebiehať v súlade s kapitolou 4.4 tohto dokumentu. Pôjde o druhú výzvu, pričom prvá bola vyhlásená začiatkom roka 2024 s cieľom navýšiť už existujúce projekty na Ukrajine, ktoré realizujú medzinárodné finančné inštitúcie, akými sú EIB, EBOR, nemeckou štátnou investičnou a rozvojovou bankou KfW alebo Medzinárodnou finančnou korporáciou (IFC). Letná výzva však bude dedikovaná novým rámcovým projektom a prístup k financovaniu bude umožnený aj pre ECA s autorizáciou EK (Pillar Assessment), teda aj EXIMBANKA SR. Vzhľadom na komplexnosť a administratívnu náročnosť procesu zapojenia sa do výzvy je v štádiu riešenia aj možnosť kontrahovania externého konzultanta pre facilitáciu a prípravu návrhu projektu.

3. Európska investičná banka (EIB)

EIB schválila počas trvania konfliktu na Ukrajine dva hlavné balíky financovania pre Ukrajinu. Prvý balík vo výške 668 mil. EUR krátko po začiatku vojny a druhý balík vo výške 1,59 mld. EUR podpísaný v júli 2022, ktorý je určený na opravu poškodenej infraštruktúry a obnovenie kritických projektov, z toho 540 mil. EUR sa vyčlenilo na roky 2023 a 2024. V apríli 2024 podpísala EIB s ukrajinskou vládou memorandum, ktoré vyzýva na rýchlu realizáciu prebiehajúcich projektov EIB na Ukrajine. Ukrajina bude mať v roku 2024 prístup k 500 mil. EUR v úverových fondoch EIB a 60 mil. EUR v grantových fondoch EÚ.

V roku 2023 Rada riaditeľov EIB schválila komplexný balík finančnej pomoci pre Ukrajinu, súčasťou ktorého bolo aj vytvorenie Fondu Európskej únie pre Ukrajinu (ďalej aj ako „EU4U“). Cieľom fondu je podpora verejného aj súkromného sektora, a to najmä formou úverov a záruk na úvery poskytované finančnými sprostredkovateľmi (napr. lokálnymi bankami). Fond je od roku 2024 aktívny. SR plánuje vstup do tohto fondu v roku 2024, pričom náš príspevok bude predstavovať 5 mil. EUR vo forme záruk, resp. záväzku voči skupine EIB splatného na vyzvanie. V EU4U fonde bolo ku koncu mája 2024 aktívnych 11 prispievateľov (BE, DK, LT, LV, LU, NL, ES, CY, FR, EE a HR) s kumulatívnym príspevkom vo výške 268,3 mil. EUR.

EK, EIB a EIF sa 21. júna 2024 dohodli na zriadení nástroja záruk na vývozné úvery vo výške 300 mil. EUR v rámci hlavného investičného programu EÚ InvestEU - teraz EIF bude môcť využívať program InvestEU na podporu európskych malých a stredných podnikov vyvážajúcich tovar a služby na Ukrajinu.

Medzinárodné finančné schémy

1. Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR)

Prostredníctvom programov EBOR poskytne EÚ Ukrajine finančné prostriedky vo výške 517 mil. EUR. Táto dohoda bola podpísaná na konferencii o obnove Ukrajiny v Berlíne v júni 2024. Ponúknuté budú aj granty na kombinované financovanie vo výške 30 mil. EUR a technickú pomoc vo výške 7 mil. EUR na program pre konkurencieschopnosť a začlenenie malých a stredných podnikov na Ukrajinu. K júnu 2024 bolo na Ukrajine vykonaných 596 projektov s

celkovými investíciami v objeme viac ako 20 mld. EUR, z toho súčasné portfólio projektov na Ukrajine činí vyše 5 mld. EUR pre 235 projektov.

Na konferencií v Berlíne boli tiež podpísané memorandá o potenciálnom projekte v hodnote 300 mil. EUR, v rámci ktorého by EBOR poskytla spolufinancovanie nákupu elektrických lokomotív. Ďalšia finančná záruka vo výške 150 mil. EUR a technická pomoc vo výške 7,5 mil. EUR sú určené na záručný program Hi-Bar. Tento program podporuje technológie na zmiernenie zmeny klímy, najmä v energetickom sektore. Medzi dohodami podpísanými v Berlíne boli aj komunálne pôžičky Mykolajivu a Lutsku, podporené investičnými grantmi EÚ, ktoré obom mestám priniesli celkovo 40 mil. EUR.

Od roku 2022 sprístupnila EBOR Ukrajine 4,5 mld. EUR (vyplatené úvery). Guvernéri EBOR v decembri 2023 schválili navýšenie splateného kapitálu o 4 mld. EUR. Do oblastí priemyslu, obchodu a poľnohospodárstva investovala EBOR do roku 2024 1,5 mld. EUR. V roku 2023 sa EBOR a ukrajinská vláda dohodli na mobilizácii balíka financovania vo výške 600 mil. EUR na energetickú bezpečnosť. Na rok 2024 plánuje EBOR posilniť energetickú bezpečnosť Ukrajiny ďalšími 300 mil. EUR. Do udržateľnej infraštruktúry prispela EBOR do roku 2024 sumou 2,8 mld. EUR. V dopravnom sektore poskytol EBOR v roku 2023 finančné prostriedky v hodnote 482 mil. EUR. EBOR tiež poskytne záruku finančného deficitu do výšky 110 mil. EUR s cieľom zvýšiť zaistovaciu kapacitu pre poisťovacie zmluvy pokrývajúce vojnové riziká na Ukrajine, so zameraním na poistenie vnútrozemského nákladu, vozidiel a železničných koľajových vozidiel.

2. Rozvojová banka Rady Európy

Rozvojová banka Rady Európy (ďalej aj ako „**RBRE**“) bola jednou z prvých multilaterálnych rozvojových bánk, ktoré poskytli grantové prostriedky na núdzovú pomoc a dlhodobú integráciu ukrajinských utečencov v hostiteľských komunitách. V júni 2023 sa zároveň Ukrajina stala 43. členskou krajinou RBRE, čo banke umožnilo investovať priamo v tejto krajine.

Po pristúpení krajiny schválila RBRE v novembri 2023 ukrajinskému ministerstvu zdravotníctva 100 mil. EUR na obnovu zdravotnej infraštruktúry poškodenej vojnou. V júli 2023 RBRE schválila svoj prvý grant na projekt na ukrajinskom území. Grant vo výške 2 mil. EUR financuje opravy domov, ktoré boli poškodené vojnou. Cieľom grantu je zlepšiť životné podmienky 500 vysídlených a zraniteľných domácností vrátane rodín s jedným rodičom, starších ľudí a osôb so zdravotným postihnutím.

Granty schválené RBRE v reakcii na ukrajinskú krízu, vrátane podpory susedným krajinám, predstavovali ku koncu roka 2023 sumu 9,6 mil. EUR (RBRE poskytla Medzinárodnej organizácii pre migráciu – (ďalej aj ako „**IOM**“) Slovensko spolu 500 000 EUR vo forme grantu z Fondu pre migráciu a utečencov. Očakáva sa, že táto suma sa bude aj naďalej zvyšovať vďaka štedrej podpore akcionárov banky. RBRE tiež vytvorila špeciálny Fond solidarity Ukrajiny, do ktorého prispeli napríklad Írsko, Česká republika, Nemecko a Litva.

3. Financovanie prostredníctvom fondov EÚ

Európska únia poskytuje finančné prostriedky a granty na celý rad projektov a programov. Ide napríklad o programy:

- **Európska susedská politika (ESP)** – financuje podporu hospodárskeho rozvoja, sociálnych tém, reforiem.
- **Európsky nástroj (ENI)** – je finančný nástroj, ktorý poskytuje podporu pre spolupráce medzi EÚ a jej susednými krajinami, vrátane Ukrajiny. Ide o projekty zamerané na

hospodársky rozvoj, sociálne reformy a environmentálne témy. Ako príklad môžeme uviesť program Horizont 2020, Erasmus + a pod.

- **Európsky rozvojový fond (ERF)** – Ukrajina zatiaľ nie je priamo zahrnutá do ERF, nakoľko stále pretrváva aktívna fáza vojenského konfliktu v Ukrajine.
- **EIB** – poskytuje programy technickej pomoci.
- **Nástroj na prepájanie Európy (NPE)** – financovanie oblasti dopravy, energetiky a digitálnych technológií.

SR sa doposiaľ zapájala do nasledovných programov a projektov v spolupráci s Ukrajinou:

- Spoločné projekty podporujúce spoluprácu medzi organizáciami v SR a na Ukrajine. *Zdroj: štátny rozpočet. Vecný garant Agentúra na podporu výskumu a vývoja.*
- Granty Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórska - Slovensko-ukrajinská cezhraničná spolupráca. Ide o podporu pre prihraničné regióny SR a Ukrajiny, a zvyšovanie povedomia o potenciálnej slovensko-ukrajinskej územnej spolupráce v záujme súčasnej a budúcej podpory cezhraničnej spolupráce. *Vecný garant Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej aj ako „MIRRI“), Úrad pre finančný mechanizmus v Bruseli, Vel'vyslanectvo Nórskeho kráľovstva na Slovensku.*
- EÚ-Ukrajina: Koridory solidarity – Optimalizácia a modernizácia dopravných tokov z hľadiska kapacity infraštruktúry, interoperability a efektívnosti služieb hraničných priechodov na spoločnom slovensko-maďarsko-ukrajinskom hraničnom priechode. *Vecný garant je Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky.*
- Medzinárodný projekt UPLIFT – spolupráca s UNICEF a zúčastňuje sa na ňom 11 krajín, vrátane SR. *Projekt UPLIFT na STARTIT UP, Národný inštitút vzdelávania mládeže NIVAM.*
- Interreg Next – nové programové obdobie. Program Interreg vytvára podmienky na cezhraničnú spoluprácu štvorice susediacich štátov – pohraničné regióny Slovenska, Maďarska, Rumunska a Ukrajiny. V rámci programu Interreg by bolo možné zamerať pozornosť na rozvoj a následné skvalitnenie spolupráce v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Zamerať sa na vytvorenie platformy pre výmenu skúseností, odborných poznatkov a dobrej praxe, vzdelávanie odborných kapacít v oblasti kybernetickej bezpečnosti medzi ukrajinským CSIRT-om a našim CSIRT-SK, ako inštitúciami pôsobiacimi v oblasti ochrany kybernetického priestoru. *Vecný garant MIRRI.*
- Plán obnovy a odolnosti – podpora výskumníkov, talentu. *Vecný garant ÚPPVL SR.*
- Podpora rozvojových intervencií na Ukrajine. *Vecný garantom je Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS).*
- Projekt s dôrazom na adaptáciu na zmenu klímy – Cesty k zdravým lesom v cezhraničnom regióne Ukrajiny a Slovenska. *Vecný garantom je Národné lesnícke centrum zo zdrojov EÚ.*
- ReBuild Ukraine - platforma, ktorá vznikla ako reakcia na ruskú vojnu proti Ukrajine s cieľom spájať medzinárodných aktérov súkromného a verejného sektora pre projekty obnovy Ukrajiny a investícií do vojnou zničeného hospodárstva s dôrazom na dôležité sektory (infraštruktúru, energetiku, priemysel, bývanie či zdravotníctvo). SR sa na tejto platforme zúčastňuje od začiatku prostredníctvom národného stánku pripravovaného v spolupráci MZVEZ SR, SARIO a MH SR. Prvej medzinárodnej konferencie ReBuild Ukraine (15. – 16. februára 2023, Varšava) zameranej na stavebníctvo sa zúčastnilo 13 slovenských firiem. Na druhej konferencii ReBuild Ukraine (zameranej prioritne na energetiku), ktorá sa konala 14. – 15. novembra 2023 opäť vo Varšave sa zúčastnili zástupcovia 23 slovenských firiem. Tretia konferencia ReBuild Ukraine zameraná na zdravotníctvo sa uskutočnila 24. – 25. júna 2024 za účasti 11 slovenských firiem. Štvrtá

konferencia ReBuild Ukraine je plánovaná na 13. novembra 2024 vo Varšave. *Vecným garantom je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.*

- Podpora programov budovania odborných kapacít na Ukrajine v oblasti verejných financií v gescii Medzinárodného menového fondu (Ukraine Capacity Development Fund) Zdroj: štátny rozpočet. Vecný garantom je Ministerstvo financií Slovenskej republiky.
- Podpora programov budovania odborných kapacít na Ukrajine v oblasti verejných financií v gescii OECD (Národný program pre Ukrajinu) Zdroj: štátny rozpočet. Vecný garantom je Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

Tieto projekty boli, resp. sú financované z verejných prostriedkov, t. j. zo štátneho rozpočtu v kombinácii s eurofondami.

4.6 Osobitný finančný nástroj Slovenskej republiky pre Ukrajinu

Slovenská republika pripraví osobitný finančný nástroj pre Ukrajinu, ktorý bude pozostávať aj z pomoci podnikom a „nepodnikom“.

Osobitný finančný nástroj SR pre Ukrajinu bude pozostávať z nasledovných foriem:

- a) pomoci podnikom a nepodnikom formou dotácie z verejných zdrojov v súlade s európskymi, ako aj národnými pravidlami,
- b) podpory podnikov aj zo zahraničných súkromných zdrojov formou grantu, alebo možnosti využívať technologické centrá nadnárodných korporácií a pod., v súlade s európskymi, národnými a medzinárodnými pravidlami t. j. nefinančná pomoc,
- c) z vlastných zdrojov podporených podnikov (za účelom zvýšenia motivácie a vyššej angažovanosti podnikov na dosahovaní stanovených cieľov).

Fond bude podporovať pákovanie zdrojov a verejno–súkromné partnerstvá.

4.7 Slovensko-ukrajinské biznis fórum

V kontexte podpory slovenských podnikateľských subjektov pri obnove Ukrajiny je nevyhnutné zdôrazniť dôležitosť rozvoja vzájomnej ekonomickej spolupráce medzi súkromnými sektormi oboch krajín. **S cieľom maximalizovať synergie a vytvoriť reálnu platformu pre výmenu skúseností, technológií a obchodných príležitostí, je plánované zorganizovať slovensko-ukrajinské biznis fórum.** Toto podujatie, ktoré je súčasťou pravidelných zasadnutí Medzivládnej komisie pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou, **sa uskutoční na jeseň 2024 na východnom Slovensku.** Fórum bude opakujúcou sa aktivitou na základe bilaterálnej zmluvnej spolupráce, pričom zapojí široké spektrum účastníkov vrátane štátneho sektora, agentúr podporujúcich obchod a investície, obchodných komôr, regionálnych lídrov spolu s ich projektovými potrebami, firiem, ako aj medzinárodných finančných inštitúcií.

Okrem samotného biznis fóra by sa malo uskutočniť viacero sprievodných podujatí s cieľom rozvinúť možnosti spolupráce aj s ďalšími krajinami a medzinárodnými organizáciami. Biznis fórum by malo byť postavené na troch **hlavných pilieroch:**

1. Fyzická konektivita
2. Ľudský kapitál
3. Inovácie

4.8 Využitie potenciálu slovenských organizácií so skúsenosťou na Ukrajine

Na Ukrajine dlhodobo pôsobí viacero slovenských humanitárnych a rozvojových organizácií, ktoré tam implementujú projekty najmä v sektoroch zdravia, zabezpečenia bývania a

potravinovej bezpečnosti. Tieto organizácie majú na Ukrajine vybudované svoje partnerstvá a siete, a môžu byť strategickými partnermi pri rozbiehaní (aj podnikateľských) projektov na Ukrajine, práve vďaka zdieľaniu svojich skúseností (bezpečnostné plány pre rizikové situácie, operačné štandardy, projektový manažment) či kontaktov.

V oblastiach, kde slovenské organizácie už pôsobia aj pod značkou SLOVAKAID (najmä v Zakarpatskej oblasti), je zároveň možné predpokladať vyššiu ochotu zástupcov verejnej správy spolupracovať so slovenskými subjektami, keďže ich už poznajú a vedia oceniť ich prínos.

V SR máme zároveň organizácie s rozsiahlou expertízou v zdieľaní skúseností z prístupového procesu do EÚ (napr. oblasť energetiky či modernizácie verejnej správy), ako aj v témach podpory zamestnávania, podnikateľov a pracovnej mobility, teda témach, ktoré budú v blízkej dobe pre Ukrajinu strategické.

Podpora projektov rozvojových organizácií vytvorí dobrý základ pre aktivity podnikateľov, ktorí už následne budú vstupovať do menej rizikového či menej neznámeho prostredia. Okrem samotnej podpory rozvojových projektov bude dôležité sa sústrediť aj na zdieľanie týchto skúseností, a prepájanie rozvojového a podnikateľského prostredia, tak aby bol potenciál oboch sektorov naplno využitý. Na tento účel je vhodné využívať aj etablované podujatia, ktoré sa na Slovensku organizujú.

4.9 Navrhovaný Projekt „EU-Gateway“

Cieľom navrhovaného projektu EU-Gateway je realizácia nových logistických parkov so zámerom prilákať zahraničné investície z krajín EÚ, ale najmä tretích krajín, do regiónu východného Slovenska. Tieto investície posilnia tranzit, konektivitu a energetickú bezpečnosť. Spolupráca s relevantnými národnými a regionálnymi aktérmi je kľúčová pre dosiahnutie stanovených cieľov, rovnako ako aj aktívna ekonomická diplomacia. Východné Slovensko ponúka bezpečný priestor na jednotnom trhu EÚ, v schengenskom priestore, eurozóne a v NATO. Má potenciál stať sa kľúčovým tranzitným bodom pre koridory východ-západ (Koridory solidarity) a sever-juh (Via Carpatia). ÚPPVL SR osloví relevantné subjekty, ako aj regionálnych aktérov s cieľom zanalyzovať príležitosti vyplývajúce z cieľov navrhovaného projektu.

4.10 Európske zoskupenie územnej spolupráce zamerané na spoluprácu s Ukrajinou

Európske zoskupenia územnej spolupráce (ďalej aj ako „EZÚS“) boli zriadené s cieľom uľahčiť cezhraničnú, medzinárodnú a medziregionálnu spoluprácu medzi členskými štátmi EÚ a ich regionálnymi a miestnymi orgánmi. Tieto zoskupenia umožňujú partnerom realizovať spoločné projekty, zdieľať odborné znalosti a zlepšiť koordináciu v oblasti priestorového plánovania. Úlohy EZÚS sú v súlade s cieľmi európskej územnej spolupráce a môžu zahŕňať realizáciu projektov financovaných z fondov EÚ, ako sú Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond, ale aj projektov bez priamej finančnej podpory z EÚ. Príklady týchto činností zahŕňajú prevádzku cezhraničnej dopravy, nemocníc a rozvojových projektov, ako aj výmenu odborných znalostí. Slovensko už má skúsenosti s EZÚS, konkrétne s EZÚS Via Carpatia s Maďarskou republikou.

Aktuálne pripravované EZÚS medzi Prešovským samosprávnym krajom (PSK), Košickým samosprávnym krajom (KSK) a Zakarpatskou oblastnou radou sa zameriava na rozvoj spolupráce v oblastiach dopravy, školstva, sociálnej oblasti, zdravotníctva, cestovného ruchu, energetiky a ochrany životného prostredia. Dôležitou súčasťou je aj podpora podnikania, najmä malých a stredných podnikov, a rozvoj cezhraničného obchodu a trhov práce. Cezhraničná spolupráca medzi Slovenskom a Ukrajinou bude zameraná na zlepšenie dopravného prepojenia a výstavbu infraštruktúry, ako sú cyklotrasy, kanalizácie či ochrana pred povodňami.

Registrácia EZÚS prebieha v dvoch krokoch – na národnej a európskej úrovni. Národná registrácia zahŕňa predloženie zakladajúcich dokumentov, ako sú dohoda a stanovky, a ďalšie podporné dokumenty, ktoré schvaľujú národné orgány. Následne sa EZÚS registruje na úrovni EÚ, kde proces spravuje Európsky výbor regiónov a výsledky registrácie sú zverejnené v Úradnom vestníku EÚ. Sídлом pripravovaného EZÚS bude Prešov, a hoci názov ešte nebol stanovený, ide o prvé zoskupenie tohto druhu medzi Slovenskom a Ukrajinou.

4.11 Zvýhodnené vývozné úvery pre ukrajinských verejných odberateľov

EXIMBANKA SR je v zmysle platného národného a medzinárodného legislatívneho rámca oprávnená poskytovať vývozné úvery resp. poisťovať vývozné úvery poskytnuté komerčnou bankou pre verejné subjekty (resp. subjekty so štátnou zárukou) z oprávnených rozvojových krajín, na realizáciu projektov so širším rozvojovým aspektom. Zoznam rozvojových krajín oprávnených prijímať túto formu podpory a tiež jej parametre sú stanovené na úrovni OECD. Ukrajina je jednou krajín oprávnených prijímať podporu vo forme zvýhodnených vývozných úverov. Ukrajinský verejný odberateľ (napr. ministerstvo, municipalita, štátna spoločnosť alebo subjekt disponujúci štátnou zárukou) môže získať priamo od EXIMBANKY SR resp. komerčnej banky s poistením EXIMBANKY SR úver na nákup slovenských tovarov a služieb, ktoré prispievajú k rozvoju Ukrajiny resp. príslušnej lokality. Takýto úver je vďaka tzv. grantovému elementu vo forme príspevku na splatenie časti úveru, nižším úrokovým sadzbám a predĺženej splatnosti výhodnejší, ako úver poskytnutý za komerčných podmienok. Príspevok poskytnutý ukrajinskému odberateľovi na splatenie časti úveru a príspevok na dorovnanie úrokových rozdielov pre EXIMBANKU SR resp. komerčnú banku poskytujúcu vývozný odberateľský úver s poistením EXIMBANKY SR, je krytý z príslušnej kapitoly štátneho rozpočtu. EXIMBANKA SR v súčasnosti eviduje v štádiu rozpracovania jeden obchodný prípad exportu informačných a komunikačných technológií (IKT) v objeme cca 0,5 mil. EUR pre ukrajinského verejného odberateľa z oblasti energetiky. Komerčné banky však napriek poisteniu EXIMBANKY SR v súčasnosti prejavujú skôr limitovaný apetít o realizáciu tohto typu transakcii na Ukrajinu. V prípade pretrvávajúceho záujmu o realizáciu projektu preto potenciálne prichádza do úvahy možnosť priameho financovania zvýhodneného vývozného úveru zo strany EXIMBANKY SR.

5 ĎALŠIE KROKY

Predložený materiál podrobne opisuje význam a potenciál Slovenskej republiky v procese obnovy a rekonštrukcie Ukrajiny, ako aj možnosti prehĺbovania bilaterálnej spolupráce medzi Slovenskom a Ukrajinou v rôznych oblastiach, ako sú energetika, doprava, infraštruktúra, využívanie ľudského kapitálu, inovácie a pod. Zdôrazňuje strategickú pozíciu Slovenska ako mosta pre integráciu Ukrajiny do Európskej únie a využitie tejto príležitosti pre rozvoj východného Slovenska, a to najmä posilňovaním konektivity.

Úrad podpredsedu vlády SR:

- zriadi tzv. **kontaktný bod** pre národné a medzinárodné aktivity a komunikáciu SR a Ukrajiny a naopak,
- zriadi **zásobník projektov**, a zmapuje potenciál a ponuky slovenských a ukrajinských subjektov,
- zabezpečí **koordináciu všetkých alternatívnych foriem financovania** pre národné a medzinárodné projekty: SR – Ukrajina,
- bude priebežne **mapovať výzvy vyhlásené medzinárodnými finančnými inštitúciami**, rozvojovými bankami a inými ECAs, s cieľom informovať slovenských podnikateľov o možnostiach zapojenia sa do projektov obnovy Ukrajiny,
- zriadi **osobitný finančný nástroj Slovenskej republiky pre Ukrajinu** – nový nástroj na financovanie projektov,
- v súčinnosti s EXIMBANKOU SR pripraví **zoznam rámcových projektov**,. Tieto projekty následne EXIMBANKA SR v súčinnosti s ÚPPVL SR predloží EK v rámci pripravovanej otvorenej výzvy. Predpokladaný termín spustenia výzvy je III. kvartál 2024,
- zorganizuje **slovensko-ukrajinské biznis fórum** s dôrazom na vzájomnú ekonomickú spoluprácu medzi aktérmi SR a Ukrajiny, ÚPPVL SR spolu s ministerstvom hospodárstva SR, ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a SARIO,
- bude **spolupracovať s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR aj so slovenskými humanitárnymi a rozvojovými organizáciami** v súlade s bodom 4.8 v zmysle využitia ich skúseností z realizácií projektov na Ukrajine a preskúmania potenciálu prepojenia rozvojovej spolupráce so súkromným sektorom.

Ekonomická diplomacia v súčinnosti s MZVEZ SR

- bude **podporovať a navrhovať podporné nástroje mäkkého vplyvu**, ktoré zvýšia vzájomnú informovanosť a spoluprácu s existujúcimi kapacitami ekonomickej diplomacie na Ukrajine, a to v praxi znamená dohodou o vysielaní vlastných expertov ÚPPVL SR pre oblasť obnovy Ukrajiny, a v dlhodobom horizonte následným navýšením počtu ekonomických diplomatov.
- **vyšle experta na Stále zastúpenie SR v Bruseli** s cieľom posilňovania multilaterálnych vzťahov s ostatnými štátmi, inštitúciami EÚ, think-tanks a asociáciami sídlivými v Bruseli, a ostatnými relevantnými aktérmi.

Spolupráca na národnej úrovni a v rámci regiónov

- ÚPPVL **systemizuje riadenie koordinácie aktivít súvisiacich so zapojením Slovenska do obnovy Ukrajiny** medzi slovenskou a ukrajinskou stranou.
- ÚPPVL SR vytvorí **národnú a regionálnu platformu**, ktoré budú slúžiť pre lepšiu komunikáciu a koordinovanie sa s kľúčovými partnermi v oblasti zapojenia SR do obnovy Ukrajiny.
- ÚPPVL SR vytvorí **regionálnu kanceláriu so sídlom v Košiciach**, ktorá by aktívne prepájala slovenské subjekty z prešovského a košického kraja (potenciálne aj ostatných krajov SR) s konkrétnymi aktivitami na Ukrajine.
- ÚPPVL SR vytvorí **medzištátnu regionálnu platformu**, ktorá by združovala regionálne centrá slovenských a zahraničných obchodných komôr, relevantné asociácie, a štátnych a regionálnych predstaviteľov, ako aj ukrajinských partnerov.

Podpredseda vlády Slovenskej republiky odporúča vláde Slovenskej republiky s cieľom podpory konektivity s Ukrajinou:

- prioritizovať a urýchliť realizáciu cezhraničných infraštruktúrnych projektov, ako je výstavba cestných a železničných spojení, ktoré zlepšia prepojenosť medzi SR a Ukrajinou. Kľúčové projekty zahŕňajú modernizáciu diaľnic a železničných tratí, ako aj zvýšenie kapacít hraničných priechodov,
- urýchliť výstavbu a modernizáciu diaľničného spojenia D1 Bidovce – štátna hranica SR a Ukrajiny a rýchlostnej cesty R4 Kapušany – štátna hranica SR s PL ako kľúčových koridorov pre plynulú logistiku a tranzit tovarov,
- podporiť možnosť využitia voľnej kapacity v slovenských verejných prístavoch Bratislava a Komárno na medzinárodnej vodnej ceste Dunaj, ktoré sú spojené s ukrajinskými dunajskými prístavmi Izmail, Reni, Kiliia a Ust'-Dunajsk pre plynulú logistiku a tranzit tovarov,
- investovať do výstavby a modernizácie železničných spojení, vrátane podpory projektu pre železničné spojenie Kyjev-Košice a zlepšenia prekládkových kapacít na hraničných priechodoch,
- do konca roka 2024 vytvoriť zásobník strategických cezhraničných projektov medzi SR a Ukrajinou,
- zapojiť sa do výziev EK v rámci Nástroja na prepájanie Európy (Connecting Europe Facility) a Energetickej únie,
- pokračovať v projektoch zameraných na energetickú bezpečnosť a diverzifikáciu zdrojov, vrátane výstavby a modernizácie energetických prepojení. Je dôležité posilniť spoluprácu v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej účinnosti,
- investovať do vzdelávacích a výskumných programov, ktoré podporia rozvoj ľudského kapitálu na Ukrajine. Taktiež sa odporúča investovať do programov na získavanie odborných kvalifikácií, remesiel a iných spôsobilostí, ktoré sú potrebné pre rozvoj a poskytovanie odborných prác a služieb na miestnej úrovni obnovy Ukrajiny. Zvláštnu pozornosť treba venovať programom zameraným na informačné technológie a odborné vzdelávanie, ktoré budú mať priamy dopad na zvýšenie zamestnanosti a ekonomického rozvoja v prihraničných regiónoch,

- poskytnúť súčinnosť ukrajinskému partnerovi formou poskytovania technickej pomoci pri implementovaní Asociačnej dohody Ukrajiny za účelom integrácie Ukrajiny do jednotného trhu Európskej únie, vrátane Dohody o posudzovaní zhody a akceptácii priemyselných produktov (dohoda ACAA) a pomoci pri inštitucionálnom zabezpečení a budovaní kapacít v oblasti technickej normalizácie, metrológie, posudzovania zhody, akreditácie orgánov posudzovania zhody a ďalších súvisiacich oblastí.

ZÁVER

Cieľom zapojenia Slovenskej republiky do obnovy Ukrajiny je nielen podpora nášho východného suseda, ale aj strategické posilnenie regionálnej spolupráce a ekonomického rozvoja. Slovensko vníma obnovu Ukrajiny ako príležitosť na prehĺbenie hospodárskych vzťahov, zlepšenie infraštruktúrneho prepojenia a posilnenie bezpečnostnej stability v stredoeurópskom regióne.

Aktívne zapojenie slovenských subjektov do ukrajinských obnovovacích projektov prinesie mnoho výhod, medzi ktoré patrí zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských podnikov, vytváranie nových pracovných miest, a prístup k novým trhom. Úspešné zapojenie do týchto iniciatív vyžaduje efektívnu koordináciu medzi vládnymi inštitúciami, súkromným sektorom a medzinárodnými partnermi. Kľúčovou bude účasť EXIMBANKY SR v európskych výzvach, čo umožní čerpať záruky a granty na pilotné projekty.

Pre dosiahnutie stanovených cieľov je nevyhnutné vypracovať a implementovať jasne definované zásobníky projektov, ktoré budú reflektovať strategické potreby a priority oboch krajín. Tieto projekty by mali pokrývať oblasti ako energetika, doprava, infraštruktúra a vzdelávanie, pričom osobitný dôraz bude kladený na rozvoj prihraničných regiónov východného Slovenska.

Zároveň je dôležité zabezpečiť, aby Slovensko reagovalo na odporúčania strategických rámcov a analytických dokumentov, čím sa maximalizuje efektivita a udržateľnosť investícií. V neposlednom rade je kľúčové zabezpečiť plnú súčinnosť štátu pri realizácii finančnej podpory, vrátane využitia štruktúrovaných financovaní a nástrojov mäkkého vplyvu.

Zapojenie Slovenska do obnovy Ukrajiny predstavuje jedinečnú príležitosť, ktorá môže výrazne prispieť k regionálnemu rozvoju, ekonomickej a energetickej bezpečnosti, inováciám a strategickej autonómii našej krajiny. Veríme, že synergické efekty tejto spolupráce prinesú dlhodobé výhody nielen Slovensku a Ukrajine, ale aj širšiemu európskemu regiónu.